

PRŮVODNÍ ZPRÁVA

NOVOSTAVBA KOSTELA V BRNĚ-LÍŠNI

„A UKÁZALY SE JIM JAKOBY OHNIVÉ JAZYKY, ROZDĚLILY SE A NA KAŽDÉM Z NICH SPOČINUL JEDEN; VŠICHNI BYLI NAPLNĚNI DUCHEM SVATÝM A ZAČALI VE VYTRŽENÍ MLUVIT JINÝMI JAZYKY, JAK JIM DUCH DÁVAL PROMLOUVAT.“

(SKUTKY 2,3-4)

KONCEPCE

Kostel Soslání Ducha sv. je spojením farního kostela jednoho brněnského sídliště se salesiánskou spiritualitou. Je chybějícím článkem, který ještě zbývá realizovat, aby bylo Salesiánské středisko mládeže kompletní a farníci z Líšně měli svůj domovský kostel. Soslání Ducha sv. je v Bibli jednou z nejdůležitějších událostí a byla mnohokrát výtvarně zpodobněna. A i když dnes žijeme ve společnosti, kde je mnoho věcí relativizováno a rozostřeno, chtěli bychom, aby bylo na první pohled znát, že se jedná o kostel a žádný jiný typ stavby. Na druhý pohled pak, aby bylo aspoň trochu zřejmé pomocí symbolů, že kostel je zasvěcen Duchu svatému.

Východiskem k architektonickému návrhu novostavby kostela se zázemím bylo kromě daných vnějších podmínek i několik myšlenek, které určovaly, jakým směrem se pojetí tak specifické stavby, jakou kostel je, ubírala. Celkově je objekt kostela koncipován jako cesta (cesta našeho života k životu věčnému, cesta, kterou neputujeme sami, ale můžeme na ní čekat pomoc působením Ducha sv. a svátostí). Někdy nás třeba cesta nevede úplně přímo a každý máme svou jedinečnou cestu (šikmý směr hlavního průchodu kostelem, pergoly kolem kostela a různě pojaté cesty z různých směrů), přesto na jejím konci je jasný cíl, věčný život s Ježíšem Kristem (v kostele oltář a svatostánek). A jako je jednou z charakteristik salesiánského působení ve světě otevřenost všem lidem, zvláště pak různě znevýhodněné mládeži, i cesty ze všech směrů odkazují na tuto skutečnost.

Vzhledem k okolnímu panelovému sídlišti byla zvolena pravoúhlá stavba, která příliš neprovokuje svými tvary a sídlišti se přiměřeně přizpůsobuje. Kostel je tu pro lidi z tohoto sídliště... Půdorys kostela ve tvaru obdélníka s poměrem stran ve zlatém řezu může být snad odkazem na Božskou dokonalost. Břít, nebo věž, která celou stavbu dělí a zároveň určuje směr cesty, může být symbolem Kristovy oběti, která obrátila naruby statické chápání Boží lásky, rozdělila sebe, vydala se za nás až do krajnosti. Směr, kterým břit stavbou prochází, určuje dění v chrámu. Objekt samotného kostela s bílou omítkou má být připomenutím Boží stability a pevnosti; objekty farního zázemí a ubytování pro salesiány s obkladem z dřevěných latí pak křehkosti a touhy být spáleni ohněm Svatého Ducha. Oranžová, jako akcentující barva, je zřejmým odkazem na oheň. Duch sv. v podobě sklánějící se holubice z latí se potom objevuje na

západní, vchodové fasádě kostela. "Veni, Sancti Spiritus! Přijď, Duchu svatý!" – latinská prosba o seslání Ducha sv. na severní fasádě odkazuje k Duchu sv. i slovy modlitby.

SITUACE

Pozemek ve tvaru L nedává příliš mnoho prostoru a tak bylo cílem pozemek dobře využít, zároveň však vytvořit příjemné volné prostranství před hlavním vchodem. Tím, že je pozemek položen ve svahu, byla snaha, aby měl kostel akcent, kterým se bude vypínat do volného prostoru; nejvyšší bod břitu s křížem shlíží šikmo směrem do údolí. Nejvyšší bod pozemku ze severu určuje výšku 1. NP, ze severu je též situován bezbariérový přístup (bezbariérově se lze dostat do kostela i z exteriéru pod pergolami kolem chrámu od vchodu do farního zázemí).

Důsledně bylo dbáno na provozní oddělenost; farní zázemí je umístěno v severní části pozemku, na jihozápadě je ubytování salesiánů, ve středu pak leží samotný kostel. Objekt ubytování je od ostatní stavby oddělen krytou uličkou, aby byla narušena dlouhá jižní fasáda a bylo využito i možnosti výhledu, který pozemek nabízí. Touto uličkou je možné i vstoupit po dřevěných schůdcích ve svahu na hlavní prostranství kostela. Téma cesty se objevuje dále v exteriéru objektu v podobě zastřešené pergoly, která sleduje kostel ze severu a propojuje jej z vnějšku s farním zázemím. Toto řešení bylo zvoleno i s ohledem na blízké parkoviště, které je tímto řešením přirozeněji zakomponováno do stavby.

Maximální výška stavby od stávajícího terénu je 15,7 m.

Pozn.: úpravy pozemku za hranicemi dotčeného území jsou ilustrační, závisí na dohodě s majiteli okolních pozemků.

DISPOZICE

HLAVNÍ HMOTOU a centrem celé stavby je kostel. Je propojen z vnitřku i z vnějšku s farním zázemím, je však zároveň provozně a z velké části i stavebně nezávislý na ostatních částech stavby.

VCHOD do kostela (viz výkres B a C2) je po schodišti ze západu, ze zpevněného prostranství, před ním je vytvořen krytý prostor, který může být využíván k různým, např. i liturgickým účelům. Rampa, která je vytvořena vedle schodiště, není podle standardů pro bezbariérový vstup do objektu, může být však používána pro kočárky, případně s dopomocí i pro osoby na invalidních vozících. (Bezbariérový vstup je ze severu od farního zázemí). Do objektu kostela se vstupuje hlavním vchodem, který je umístěn v břitu a návštěvníka následně prosklený břit orientuje k bohoslužebnému prostoru.

Před tímto prostorem je vytvořen dostatečně prostorný **VESTIBUL** (viz výkres C2), který je rozcestníkem do dalších místností a zároveň má sloužit jako místo setkávání věřících před a po bohoslužbách, být informačním místem o životě farnosti, i třeba může být využit k malým výstavám. Odtud je vstup do farního zázemí, je zde umístěno hygienické zázemí kostela, i schodiště vedoucí na kůr a do suterénu, kde má své místo farní sál.

FARNÍ SÁL s podiem může sloužit kromě místa k pořádání menších oslav i k jednoduchým divadelním a koncertním představením, promítáním, přednáškám apod. Sál je přístupný po schodišti nebo vertikální plošině pro imobilní návštěvníky z 1. NP, je také možné po venkovním schodišti sestoupit do suterénu přímo z exteriéru. Sál má v tomto podlaží umístěny všechny potřebné provozy, které jsou nutné k bezkonfliktnímu fungování bohoslužebného prostoru a farního sálu (sklady, kuchyň, šatna, WC, úklid, přebalení dětí). WC pro osoby na invalidních vozících je v 1. NP.

BOHOSLUŽEBNÝ PROSTOR (pro 300 sedících osob a 100 stojících) má v 1. NP nepravidelný tvar s hlavním průchodem směřujícím šikmo přes obdélný půdorys kostela ze severozápadního rohu stavby k jihovýchodu. Průchod je osvětlován přirozeným denním světlem ze světlíku v podobě břitu, který určuje nepravidelné dispoziční řešení.

Prostorný **PRESBYTÁŘ** je umístěn do jihovýchodního rohu kostela. V severovýchodním rohu je navržena křestní kaple.

MÍSTNOST PRO RODIČE S DĚTMI je v severní stěně, je prosklená tak, aby byl umožněn dobrý vizuální kontakt jak s presbytářem, tak i s kaplí. Prosklenou stěnu směrem ke kapli je možné zatáhnout roletami a vytvořit tak prostor, kde lze instalovat např. betlém.

ZPOVĚDNÍ MÍSTNOSTI jsou provozně koncipovány na anonymní zpověď i rozhovor s knězem z očí do očí. Nabízí využití z různých prostorů kostela a fary (lze čekat jak v čekárně fary, tak je možné vcházet či vycházet i prostorem pro rodiče s dětmi a být tedy přístupné i z liturgického prostoru). Je tak umožněno provozně výhodné používání zpovědnic v běžné době i zvýšeném provozu.

SAKRISTIE byla po uvážení a dobrých zkušenostech z jiných českých kostelů umístěna v blízkosti presbytáře tak, aby byla umožněna jeho jednoduchá a rychlá obsluha, zároveň však její situování dovoluje, aby mohl být veden ze sakristie přes faru slavnostní průvod od hlavního vchodu až k oltáři.

KÚR zaujímá prostor nad vstupní halou, ze které se na něj vystupuje; je rozdělen na dvě části spojené přechodovým můstkem. Jižní část je určena pro scholu s varhanami komorním orchestrem. Pro sbor je možno upravit kúr stupňovitě. Severní část kúru lze vybavit stálou zvukovou aparaturou pro hudební skupiny. Vzhledem k možné účasti většího počtu lidí vede z kúru vnější požární schodiště přes střechu farní části do volného prostoru. Pokud by vznikla nutnost kúr provozně oddělit od haly, je možné na kúru vybudovat kolem schodiště uzavíratelný, odhlučňovaný prosklený prostor tak, aby co nejméně esteticky kúr narušoval.

FARNÍ ZÁZEMÍ je dvoupodlažní, vstupuje se do něj ze severu od polikliniky. Krytá pergola s bezbariérovou rampou vede návštěvníka z ulice až ke vchodu. Fara se provozně prolíná s některými provozy kostela (zpovědnice, místnost pro rodiče s dětmi) tak, aby bylo možné jejich variabilní využívání v různých situacích. Do přízemí je dále umístěn vestibul (slouží hlavně v době uzavření kostela), třída s malou kuchyňkou a dále troj-garáž s dílnou. Příležitostné ubytování hostů je řešeno ve dvou komfortních 2 lůžkových pokojích s kuchyňkou, které mohou být v případě potřeby velmi snadno upraveny na bydlení pro faráře a kaplana.

UBYTOVÁNÍ SALESIÁNŮ je úplně provozně a z velké části i stavebně nezávislé na ostatních částech stavby, vchod je pouze z nádvoří před kostelem. Je dvoupodlažní, umístěné v jihozápadním cípu pozemků. Řešené je velmi podobně jako rodinný dům, a tak může být i případně využíváno. Spodní patro je určeno pro společné setkávání u stolu i při modlitbě, s návštěvami i jen v kruhu bratří. Horní patro zaujímají čtyři 1 lůžkové pokoje s vlastním hygienickým zázemím.

STŘECHY všech hlavních objektů jsou ploché. Odvodnění je řešeno u farního zázemí a ubytování salesiánů vpustími, u kostela, kaple a vstupu do farního zázemí zaatikovými žlaby. Kanalizační potrubí je vedeno buď instalačními jádry, či ve stěně.

PERGOLY jsou šikmé, se sklonem 5°, resp. 7°, odvodněné jsou hranatými pozinkovanými okapy.

VĚŽ má sklon 27°, odvodněna je též hranatým pozinkovaným okapem.

KONSTRUKCE A MATERIÁLY

KOSTEL je materiálově a konstrukčně pojat tak, aby splnil důstojně požadavky, které jsou na něj kladeny.

Svislé **KONSTRUKCE** nosných stěn jsou navrženy z monolitického železobetonu, stejně tak jako stropy s trámy v suterénu a přízemí. Základy nejsou blíže v tomto stádiu projektu specifikovány; vzhledem k předpokládaným navázkám a částečnému podsklepení objektu bude třeba provést podrobný geologický průzkum.

ZASTŘEŠENÍ ploché střechy kostela je konstruováno pomocí ocelových příhradových vazníků, plášť střechy je položen na ocelovém trapézovém plechu. Dva hlavní vazníky (o výšce cca 2 m) vedou souběžně s břitem (věží), v místě nosné stěny u dveří do liturgického prostoru je rozpon vazníku zkrácen pomocí železobetonových sloupů na cca 25 m. Na hlavní vazníky pak kolmo dosedají vedlejší vazníky, na kterých leží konstrukce střešního pláště. Břít je tvořen dvěma příhradovými vazníky (výška je cca 2,5 m, rozpon je cca 25 m, úhel 27°) zavětrování je tvořeno lanovými ocelovými táhly. Vazník je zavěšen na železobetonových sloupech, v místě nosné stěny u vchodu do chrámového prostoru je jeho rozpon zkrácen. Kříž na špicí břitu je ze železobetonu, omítnutý stejně jako fasáda.

VNĚJŠÍ STĚNY jsou kontaktně zatepleny polystyrenem, tenkovrstvá velmi jemnozrnná omítka bílé barvy je upravena kartáčováním (např. Stolit Milano) pro dosažení jemně plastického vzhledu fasády. Povrchovou konstrukci břitu tvoří OSB desky s tenkovrstvou omítkou, zateplení mezi deskami je minerální vatou. Prosklené konstrukce jsou navrženy v ocelovém systému Jansen VISS, v metalickém šedém laku. Více o povrchových materiálech viz interiér kostela.

FARNÍ ZÁZEMÍ a **UBYTOVÁNÍ SALESIÁNŮ** jsou z obdobných konstrukcí a materiálů.

Svislé **KONSTRUKCE** jsou z keramických tvárnic, schodiště jsou monolitická železobetonová stejně jako stropy. **VNĚJŠÍ STĚNY** jsou dvouplášťové s minerální izolací a modřínovým laťováním na dřevěném roštu, resp. s šedým deskovým obkladem (např. Cembrit). Okna jsou plastová se šedými metalickými rámy a oranžovým rámem u otvíravých částí.

VNĚJŠÍ PROSTORY kolem kostela a přilehlých budov jsou částečně kryty pergolami z pozinkované oceli s modřínovým laťováním a průsvitnou plastovou krytinou. Dláždění nádvoří a cest je kombinací pískovcové a hladké velkoformátové betonové dlažby, příp. betonové zámkové dlažby pod pergolami. Vnější schodiště u hlavního vchodu je schodnicové ocelové s pískovcovým obkladem.

INTERIÉR KOSTELA

LITURGICKÝ PROSTOR kostela je halovým prostorem, s důrazem v jihovýchodním rohu, kde se nachází presbytář. Presbytář je nepravidelného tvaru, v ose břitu je umístěn pískovcový oltář, v pokračování osy je pak svatostánek z průsvitného skla. Kladen je důraz na ztvárnění přirozeného denního osvětlení, které proniká jak shora břitem v podobě denního světla přes matně průsvitné sklo, tak kolmo přes vitráže se symbolickým geometrizovaným ztvárněním ohně jako symbolem sestoupení Ducha sv.

KŘESTNÍ KAPLE je v blízkosti presbytáře u jižní stěny kostela i zároveň místnosti pro děti tak, aby byla v zorném poli věřících i snadno přístupná pro kněze. Osvětlena je denním světlem ze dvou velkých prosklených ploch s matně průsvitným sklem, z nich severní zároveň slouží i k nouzovému úniku, obě potom k přirozenému větrání okny u podlahy a stropu. Malá čtvercová okénka s barevným sklem mohou být symbolikou duší zapálených ohněm Ducha sv. při křtu. Mohutný sloup s obkladem z pískovce, kolem kterého je vytvořena pískovcová křtitelnice, může být chápán jako odkaz na dar víry, který jsme ve křtu obdrželi a který podepírá náš život.

OLTÁRNÍ STĚNA kromě kříže z masivního dubového dřeva představuje zasvěcení kostela Seslání Ducha svatého. Podklad modřínového laťování je malován na omítku ve valéru rudé, oranžové a žluté. Rudá ohně se spojuje s rudou barvou Kristovy krve.

HLAVNÍ VITRÁŽ, představující oheň Ducha sv., a stejně jako ostatní vitráže v oknech, je dělána tradiční technikou do olověných pásků. Sklo je průsvitné, od rudé po žlutou. 13 vysokých oken v chrámu symbolizuje 12 apoštolů s Pannou Marií, na které byl vylit oheň Ducha sv. při Letnicích.

U víceúčelové místnosti, jako je **MÍSTNOST PRO RODIČE S DĚTMI**, bylo dbáno, aby mohla sloužit pohodlně při různých příležitostech. Podlaha byla zvolena vzhledem k častému používání dětmi jako dřevěná (masiv dub). Světla umožňují nasvícení různých částí prostoru, osvětlení může být tlumené i intenzivní. Obklad z modřínových latí na tmavě šedé omítce může sloužit kromě estetické funkce i jako nástěnka.

LAVICE: Prostor pro věřící je vybaven kostelními lavicemi s klekátky, podél stěn jsou lavice bez klekátek. Lavice jsou z dubových masivních latí upevněných na dutých profilech z nerezové oceli, s jemně kartáčovaným povrchem. Dřevo je ošetřeno bezbarvou lazurou.

DLAŽBA: Liturgický prostor je vydlážděn slinutou světle a tmavě šedou velkoformátovou dlažbou v dezénu kamene (např. Rako Stone).

PODHLÉD: Je tvořen akustickým podhledem šedé barvy překrytým dřevěným modřínovým laťováním.

VĚTRÁNÍ: Liturgický prostor je možné přirozeně větrat. Otevírává okna v úrovni věřících a dálkově ovládané otevírávé okno v nejvyšším bodě břitu a v kapli umožňuje proudění vzduchu i v teplých letních měsících.

UMĚLÉ OSVĚTLENÍ: Osvětlení je řešeno zapuštěnými světly v podhledu, aby nebyl narušován volný prostor haly. Osvětlení presbytáře obstarávají reflektory, osvětlení celkového bohoslužebného prostoru je dvěma pásovými zářivkovými tělesy nad hlavní uličkou, nepravidelně umístěnými pásovými zářivkami v podhledu a reflektory ze stran.

AKUSTIKA: Akusticky je prostor vhodný především pro mluvené slovo a reprodukovanou hudbu díky svému tvaru i dřevěným obkladům. Pro zvýšení množství odrazů je možné umístit na podílné stěny akusticky odrazivé obložení.

NÁKLADY STAVBY

OBESTAVĚNÝ PROSTOR STAVBY:

- 1) kostel vč. zpovědnic, sakristie a místnosti pro děti: 9920 m³
- 2) farní zázemí se sálem: 4355 m³
- 3) ubytování salesiánů: 970 m³

UŽITNÁ PLOCHA STAVBY:

- 1) kostel vč. zpovědnic, sakristie a místnosti pro děti: 963 m³ (1. NP 770 m², 2. NP 194 m²)
- 2) farní zázemí se sálem: 905 m² (1. PP 430 m², 1. NP 230 m², 2. NP 245 m²)
- 3) ubytování salesiánů: 970 m³ (1. NP 116 m², 2. NP 110 m²)

PROPOČET INVESTIČNÍCH NÁKLADŮ STAVBY:

- 1) stavba kostela se zázemím:

farní zázemí (4355 m³): 21,3 mil. Kč

kostel (9920 m³): 64,5 mil. Kč

- 2) ubytování salesiánů (970 m³): 4,3 mil. Kč

- 3) interiér kostela: 2,0 mil. Kč

- 4) úprava terénu (sadové úpravy, komunikace): 1,4 mil. Kč

Informativní cena celkem bez DPH: 93,5 mil. Kč

Zdůvodnění: Vzhledem k rozsahu přidružených provozů, které jsou ke kostelu plánovány, bylo zváženo, že je třeba navrhnout kostel tak, aby nebyl pouze jejich "doplňkem", ale bylo patrné, že jde v první řadě o duchovní stavbu. Dále bylo rozhodnuto o dostatečně velké vstupní hale, která stavbu prodražuje, bez které se však kostel o 300 místech nemůže obejít. Další položkou navyšující rozpočet je farní sál v suterénu, avšak situování pozemku této dispozici vyhovuje asi nejlépe. A jelikož okolní panelové domy mají kolem deseti pater a značně převyšují okolní horizont, bylo vhodné navrhnout stavbu spíše vyšší, která by mezi nimi úplně nezapadla. Zároveň plocha bohoslužebného prostoru pro 300 sedících vyžaduje určitou dostatečnou světlou výšku. Na úkor estetického a částečně funkčního (snížená světla výška na kúru) by však bylo možno stavbu kostela o 1 až dva metry snížit a ušetřit náklady.